

Олег Дьомін

**ПІДБЕРЕЗНИХ І. Є. СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ В ПІВДЕННО-СХІДНІЙ АЗІЇ:
ПАРТНЕРСТВО В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ
(1990 – ПОЧАТОК 2000-Х РР.): МОНОГРАФІЯ. МИКОЛАЇВ: ІЛІОН, 2018. 475 С.**

Взаємодія з Південно-Східною Азією, стратегічно важливим, економічно динамічним субрегіоном, розташованим у центрі Азійсько-Тихоокеанського регіону, є центральним елементом резонансу США в Азії. Асоціація азійських держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), що розташована на одних з найбільш жвавих судноплавних шляхах у світі, стратегічно важлива для інтересів США і є ключовим партнером у вирішенні регіональних та глобальних проблем. У сукупності десять держав-членів АСЕАН складають третю за величиною економіку в Азії і сьому за величиною в світі, сукупний ВВП становить 2,4 трлн. дол. США. Регіон АСЕАН молодий і динамічний: сукупне населення становить 632 млн осіб, з яких понад 65 % – віком до 35 років. Сполучені Штати і АСЕАН дуже зацікавлені в створенні і підтримці порядку на основі правил Азійсько-Тихоокеанського регіону, в якому країни можуть реалізовувати свої завдання мирним шляхом та у відповідності з міжнародним правом і нормами. Таким чином, актуальність монографічного дослідження не викликає заперечень.

Політика та роль США в субрегіоні Південно-Східної Азії в нових історичних умовах після «холодної війни» в період 1991–2000-х рр., що становить основний об'єкт та предмет дослідження, розглянуто автором, враховуючи політичні, історичні, дипломатичні, економічні компоненти в Східній Азії, особливо в південно-східно-азійському субрегіоні.

Загалом поставлена автором мета дослідження дозволяє визначити основні напрями еволюції зовнішньополітичних доктрин провідних регіональних гравців, методів їх реалізації стосовно до субрегіону Південно-Східної Азії в період після руйнування біполярного світу.

Логічним наслідком визначеної мети стала наявність широкого кола дослідницьких завдань, які поставила перед собою автор, а саме проаналізувати стан наукової розробки теми та визначити вплив нової зовнішньополітичної дипломатії правлячих кіл Сполучених Штатів Америки, яка у концентрованому вигляді знайшла своє вираження в «доктрині Буша», озвученої президентом наприкінці 2001 р., і яка ставила мету Америки в субрегіоні тощо. Успішно впоратися з зазначеними завданнями автору вдалося завдяки чітко продуманій та логічно побудованій структурі монографії.

Обрані методологічні засоби, які включають в себе принципи історизму та наукової об'єктивності, а також різні групи методів, серед яких І. Підберезних виокремила загальнологічні, загальнонаукові та спеціально-історичні, дозволили їй всебічно розглянути проблему, а також дослідити її маловивчені аспекти.

Історіографічний огляд проблеми, здійснений автором, відзначається ґрунтовністю, переконливістю, грамотністю.

Заслугує на увагу те, що у процесі написання монографії до наукового обігу введено широке коло джерел, зокрема використано дипломатичні документи, доповіді президентів про стратегію національної безпеки Сполучених Штатів, архіву стратегії національної безпеки, протоколи слухань Комітету Сенату США з міжнародних відносин і Палати представників Конгресу, мемуарні твори, міжнародні нормативно-правові акти, статистичні видання секретаріату Азійсько-тихоокеанського економічного співробітництва, статистичний щорічник АСЕАН та статистичні бюлетні тощо.

Проаналізувавши джерельну базу проблеми, автор зробила висновок про її достатню репрезентативність для висвітлення більшості малодосліджених аспектів історії регіоналізації відносин США і країн Південно-Східної Азії упродовж 1991–2000-х рр.

У другому розділі роботи розглядаються країни Південно-Східної Азії в системі регіональної та світової післявоєнної історії. Проаналізовані глобальні пріоритети країн субрегіону та стратегічні інтереси США.

Викликає інтерес розділ третій, в якому досліджується американська політика в АСЕАН. У цьому відношенні вважаємо, що І. Підберезних вдалося охарактеризувати партнерство США і АСЕАН, що включає підтримку економічної інтеграції, розширення співробітництва на морі, вдосконалення нових лідерів АСЕАН, просування можливостей для жінок АСЕАН та рішення транснаціональних проблем.

У четвертому розділі дослідниця досить детально проаналізувала особливості архітектури безпеки США в субрегіоні Південно-Східної Азії. При цьому відмічено, наскільки реально існує на Далекому Сході загроза інтересам безпеки, в яких районах йде процес накопичення конфліктного потенціалу в системі міжнародних відносин субрегіону і які причини цих явищ.

Досягненням роботи є також детальна розробка досі малодослідженого в історіографії питання щодо успіхів та прорахунків американського керівництва в політиці щодо країн Південно-

Східної Азії, що представляє не тільки академічний, але і суто практичний інтерес для підвищення ефективності рішень, що приймаються у зовнішньополітичній сфері.

Висновки в монографії виважені, обґрунтовані, й повністю відображають результати дослідження.

Віддаючи належне цілому ряду позитивних моментів дослідження, вважаю за необхідне висловити наступні зауваження. На нашу думку, І. Підберезних доцільно було би приділити більшу увагу аналізу суперечностей інтересів провідних гравців південно-східно-азійської системи відносин і наслідків цього для України. Більш детально варто було б дослідити наміри та цілі зовнішньої політики Китайської Народної Республіки по відношенню до субрегіону в цілому.

Однак, вказані зауваження, які, до того ж, мають дискусійний характер чи характер побажання, не можуть вплинути на загальну позитивну оцінку рецензованої монографії І. Підберезних «Сполучені Штати Америки в Південно-Східній Азії: партнерство в умовах сучасних викликів (1990 – початок 2000-х рр.)», яка є важливим внеском у дослідження всесвітньої історії. Монографія буде корисною для викладачів, студентів, науковців, а також широкому колу громадськості.

Сергій Падалка

**КОРИНЕНКО П.С. ПРАВОВІ ЗАСАДИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ
(ДР. ПОЛ. ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.). ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ. ТЕРНОПІЛЬ:
ВЕКТОР, 2018. 367 С.**

В умовах формування Україною власної ідентичності зростає роль державотворчих процесів і особливо такої їх складової, як державна аграрна політика. Відповідно, надзвичайно важливим є вивчення історичного досвіду вироблення державними органами влади стратегічних засад розвитку українського села, сільськогосподарського виробництва. В сучасних умовах, суспільний і науковий інтерес до проблеми аграрної політики підвищується у зв'язку з проведенням складних перетворень у виробничих відносинах, землеволодінні і землекористуванні, аграрній економіці в цілому.

Монографічне узагальнення П. Кориненка, відомого селянознавця, завідувача кафедри історії України Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка присвячується 25-річчю історичного факультету, стосується змін в аграрній політиці радянської доби і років незалежності України. Автор на основі широкої джерельної бази, застосовуючи продуктивний методологічний інструментарій, широко розглядає зміни в юридичному супроводі аграрної політики, основну увагу приділяє тим трансформаціям, які зайняли в організації компартійної влади, інституалізації сільського господарства, соціально-економічного розвитку села тощо. Звернення до правового чинника аграрної політики є актуальним і необхідним в тому числі і з огляду на ті обставини, що до цього в українській історіографії при дослідженні радянської аграрної політики фахівці традиційно звертались до політичних рішень влади, які власне і регламентували і весь комплекс соціально-економічних процесів на селі.

Структура монографії побудована відповідно головних засобів здійснення аграрної політики та регулювання виробничих відносин: адміністрування, співіснування адміністративних методів управління і реформування, переходу управління від адміністрування до правових норм та формування законодавчої бази.

Серед інших, помітно виділяється матеріал другого розділу «Адміністрування – головний засіб здійснення аграрної політики та регулювання земельних відносин в Українській РСР (1945–1950 рр.)». У ньому автор аналізує проблеми відбудови народного господарства, зокрема правові засади вирішення земельних проблем, оподаткування жителів села, відновлення адміністративної вертикалі управління колгоспно-радгоспної системи управління тощо. Вигідно позиціонує дані сюжети монографії розгляд автором проблеми формування при садибного земельного фонду колгоспників, організації роботи бригад і ланок колгоспів, взаємовідносин колгоспного управління і місцевих органів влади – сільрадами.

Продуктивним стало виокремлення сюжетів, пов'язаних із з'ясуванням умов співіснування адміністративних методів і реформ в управлінні сільським господарством на початку 1950-х – середині 1980-х рр. Слушним є авторський висновок про те, що в даний період практично не відбувалося ніяких змін в правовому забезпеченні аграрної політики, а діючі партійні документи, нормативи виконавчих органів мали одну спрямованість – удосконалити існуючу організаційно-господарську систему і на цій основі підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва (с.97).

У п'ятому розділі проаналізовано дію низки факторів, що визначали перехід аграрної економіки від адміністративних до правових норм в добу перебудови. Автор на основі значного